

Argumenta: balanç i perspectives

Didàctica

Una mica d'història

Argumenta és un web de suport a la comunicació en l'àmbit universitari que es va projectar l'any 2001 i s'ha acabat de desenvolupar totalment el 2007. Té per objectiu principal ajudar els membres de la comunitat universitària a produir els textos de l'àmbit de l'ensenyament superior i a aconseguir l'eficàcia en les situacions de comunicació formal pròpies de l'àmbit acadèmicocientífic i relacionades amb la inserció laboral.²

El projecte es va dissenyar al Servei de Llengües de la UAB, que l'ha codirigit amb el Servei de Llengües i Terminologia de la UPC, i ha estat una iniciativa que s'ha desenvolupat d'acord amb un model de gestió de projectes, amb un equip interdisciplinari i de forma compartida per nou serveis lingüístics universitaris catalans,³ seguint en tots aquests aspectes les orientacions d'A. W. Bates (2001) sobre la creació de productes basats en la tecnologia. La col·laboració interuniversitària representa la continuïtat dels esforços comuns dels serveis lingüístics universitaris a fi d'aprofitar sinèrgies, estalviar la creació de productes clònics, i, en darrer terme, esmerçar de la millor manera possible els recursos públics.⁴

D'acord amb el pla traçat en l'estudi previ a la creació (Serra, 2002), Argumenta s'ha concretat en dos productes digitals modulars: *a)* un material didàctic multimèdia per a entorn virtual d'aprenentatge, i *b)* un material de consulta lliure a internet. El primer producte és un web extens i flexible que gestionen els serveis lingüístics i que permet fer formació a les plataformes virtuals de les universitats que han col·laborat a crear-lo. Aquesta formació es basa en l'existència d'una comunitat virtual d'aprenents que volen resoldre les seves necessitats lingüístiques i comunicatives; en l'ús de les eines bàsiques de comunicació i gestió de la informació pròpies de la majoria de plataformes de campus virtual (espais de fòrum, d'agenda, de notícies, de tutories, etc.) i en l'existència de diverses figures de suport a l'aprenentatge entre les quals des-

taca la del formador virtual del servei lingüístic.

La segona materialització del producte és una adaptació del web d'Argumenta que l'usuari pot fer servir lliurement a internet per a l'autoformació i que és concebuda com un recurs de consulta. L'aprenent hi pot obtenir i descarregar gratuïtament la informació relacionada amb les necessitats lingüístiques i comunicatives que vulgui satisfer sense que hi hagi, en aquest cas, un procés formatiu formal. Aquesta versió d'Argumenta, operativa des del juliol de 2007, es pot consultar lliurement a <http://www.uab.cat/sl>.

Tot i que el tancament global definitiu del producte és recent, Argumenta s'ha anat experimentant des de l'any 2003, a mesura que anava progressant la seva producció, modular.

Diversos serveis lingüístics han participat en l'explotació del material des d'aleshores (UAB, UPC, UdG, URV, UdL i UOC, sobretot). El Servei de Llengües de la UAB, per exemple, ha engegat des de l'any 2003

Autor

Enric Serra
Universitat Autònoma
de Barcelona

**L'article aborda el projecte Argumenta, desenvolupat en l'àmbit universitari. Se'n resumeixen els antecedents i es despleguen els principals reptes que té plantejats, a més de for-
nir una completa bibliografia.**

1. Responsable de la Unitat de Formació i Autoaprenentatge i coresponsable de la Unitat d'Avaluació i Certificació del Servei de Llengües de la Universitat Autònoma de Barcelona.
2. Argumenta té vint-i-quatre unitats temàtiques que tracten els temes següents: presa d'apunts, resposta d'exàmens, formulació d'hipòtesis, redacció de webs, consulta de diccionaris, lectura ràpida, terminologia, correcció i traducció de textos, exposició oral, ressenya, informe, llengua virtual, tria de llengua, pòster, argumentació, resum, acollida lingüística, fitxa, carpeta d'aprenentatge, evitació del plagi, currículum, entrevista de feina, producció de textos, article.
3. Argumenta ha estat possible gràcies a la col·laboració dels serveis lingüístics de les universitats UAB, UPC, UB, UdG, URV, UdL, UOC, UPF, UVIC i a la feina d'un equip d'una setantena de persones (equip de direcció, coordinadors, equip informàtic, elaboradors de continguts, implementadors, productors dels mitjans, dissenyadors de webs, etc.).
4. Argumenta ha tingut el finançament de la Generalitat de Catalunya, per mitjà de l'antic Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació (DURSI), i la col·laboració de la Secretaria de Política Lingüística.

desenes d'accions formatives d'Argumenta per mitjà del campus virtual que gestiona l'Oficina Autònoma Interactiva Docent d'aquesta universitat i en el marc d'una política de promoció de l'aprenentatge basat en l'autonomia i el treball en un centre d'autoaprenentatge virtual.

El curs 2006-2007, concretament, el Servei de Llengües ha ofert a la comunitat universitària una trentena d'edicions d'Argumenta, amb la majoria d'unitats del material, en les quals s'han format unes 250 persones que han obtingut crèdits de lliure elecció en superar el seu procés d'aprenentatge.

L'índex de satisfacció d'aprenents, formadors i tècnics de formació que gestionen el programa ha estat molt alt des de les primeres edicions. L'índex d'abandonament, d'altra banda, es pot considerar molt baix i els resultats globals de la formació molt positius.

Origen d'Argumenta

1) Argumenta va néixer com una proposta concreta davant la importància, en l'Espai Europeu d'Educació Superior, de les competències bàsiques que han de desenvolupar els estudiants, entre les quals hi ha les competències lingüístiques i de comunicació i, en especial, seguint la formulació de competències que es fa al projecte Tuning Educational Structures in Europe (2003), la competència instrumental de «comunicació oral i escrita en la llengua pròpia». Diverses altres competències instrumentals, interpersonals o sistèmiques establertes al projecte Tuning són també al punt de mira d'Argumenta amb major o menor centralitat.⁵ Argumenta vol ser una contribució, al capdavant, a aconseguir que els estudiants universitaris, segons la formulació que fan Monereo i Pozo (2003, 25-30), assumeixin el «reto de ser un buen alumno universitario».⁶

2) Argumenta va sorgir amb la voluntat de ser una aportació concreta que contribuís a modificar una situació denunciada sovint pel professorat universitari amb una mena de plany reiterat i endèmic: la constatació que els estudiants universitaris no són prou destres en l'ús de la llengua. Alguns estudis corroboren actualment de forma empírica aquestes impressions dels docents i avalen, doncs, la

necessitat de productes en la línia d'Argumenta.⁷

3) Argumenta va néixer amb la motivació d'introduir un revulsiu a l'oferta de formació en llengua catalana dels serveis lingüístics: ha permès incidir en nous àmbits relacionats amb la llengua i la comunicació universitària habitualment no atesos pels serveis lingüístics; els ha permès obrir-se a un gran nombre de necessitats de formació concreta ja detectades feia temps; els ha permès atendre grups reduïts o fins i tot individus aïllats, per als quals no es podia engegar formació amb els sistemes tradicionals. I ha fet possible, també, deixar a segon terme en moltes accions formatives l'atenció al codi lingüístic per centrar-se decididament en habilitats lingüístiques vàlides per a qualsevol llengua.

4) Argumenta va sorgir perquè els serveis lingüístics universitaris estaven i estan compromesos amb la innovació i els sistemes de formació emergents, com l'*e-learning*. Si ja s'havien elaborat productes

5. Així, per exemple: la capacitat per a l'anàlisi i la síntesi, les habilitats de manipulació de la informació (instrumentals); l'habilitat per a la crítica i per a l'autocrítica, el treball en equip, l'habilitat per a comunicar-se amb experts d'altres camps, la sensibilitat en relació amb la diversitat i la multiculturalitat (interpersonals); la preocupació per la qualitat i l'habilitat per a treballar de manera autònoma (sistèmiques).

6. Repte que es tradueix, segons aquests autors, a aprendre a aprendre, aprendre a pensar, aprendre a cooperar, aprendre a comunicar, aprendre a empaitzar, aprendre a ser crític i a automotivar-se.

7. És el cas, per exemple, de l'estudi qualitatiu a partir d'entrevistes a professors, a estudiants i l'anàlisi de produccions textuals fet a la Facultat de Ciències de l'Educació de la UAB, que focalitza en la llengua dels estudiants de primer de magisteri. S'hi conclou que aquests estudiants tenen mancances en la redacció de textos, sovint de contextualització, que treballen molt superficialment els seus escrits i que tenen un desconeixement de les característiques pròpies dels textos universitaris que cal escriure: «La percepció entre el professorat que els estudiants tenen poc coneixement sobre els escrits que han de fer és molt estesa. Diuen que els textos que escriuen tenen una estructura incompleta i que no respecten prou les convencions pròpies dels gèneres. I, de fet, els textos analitzats així ho corroboren. Per exemple, alguns estudiants no distingeixen entre fer un resum o fer una recensió...» (Brunat *et al.*, 2006, 91).

multimèdia interuniversitaris com el CD *Divercat* o el web de recursos per a l'acollida lingüística *Intercat*, *Argumenta* ha representat un pas més en aquest compromís, pel fet que es tracta d'un material basat en l'ús d'un entorn virtual d'aprenentatge amb totes les implicacions d'aquest fet.

5) *Argumenta* es va concebre perquè es considerava que podia beneficiar un públic ampli: els estudiants universitaris (però també els preuniversitaris), el professorat (singularment el personal acadèmic en formació) o el personal de l'administració i serveis de les universitats. A partir d'altres paràmetres, es va considerar que podia fer servei a persones que participen del model d'aprenentatge al llarg de la vida; a persones que volen assegurar-se la inserció laboral o una millora de les seves capacitats professionals; a persones interessades en un coneixement lingüístic i comunicatiu general, situat més enllà de les llengües concretes; a persones que no volen receptes, sinó estímuls per a l'aprenentatge, i que posen l'esperit crític i l'individu creador i definidor de realitat per davant de tot; a persones que volen potenciar la seva autonomia i el control inalienable del seu aprenentatge i també a persones que perceben internet o les tecnologies com un element fonamental de si mateixes, que ja no poden prescindir-ne (els anomenats *nadius tecnològics*).

6) *Argumenta* es va idear com a resposta a l'atomització i la dispersió de recursos de suport a l'escriptura i a la comunicació eficaç en l'àmbit universitari i a la diversitat d'estils i de qualitat que presenten aquests recursos.⁸ Es volia elaborar un producte global i que l'usuari pogués percebre com un centre de referència, a l'estil dels centres d'escriptura que hi ha a diverses universitats dels Estats Units.⁹ Així, *Argumenta* es va concebre com un material virtual unitari i formalment consistent, que pogués fidelitzar l'usuari.

Reptes actuals d'Argumenta

Argumenta ha estat durant sis anys un punt d'arribada, en certs moments gairebé una utopia. Ara, en canvi, es configura com un punt de partida. Quins són els reptes actuals d'Argumenta?

1) El repte fonamental d'Argumenta és poder tenir un paper en la introducció de les competències com un element clau en el currículum dels estudiants universitaris en el context de l'EEES (Estella *et al.*, 2005). Es tracta, evidentment, d'una qüestió crucial que demana la unitat d'acció dels serveis lingüístics i una atenció màxima a la conjuntura universitària actual, a fi de detectar-ne i aprofitar-ne les oportunitats.

2) Un altre repte és que els serveis lingüístics comparteixin experiències d'ús i de gestió del material a les seves universitats. Es fa imprescindible, en aquest sentit, recollir les bones pràctiques d'utilització, intercanviar el saber fer dels formadors d'Argumenta, conèixer materials complementaris desenvolupats als serveis lingüístics (solucionaris del material, per exemple) o estratègies de gestió. Ja s'ha fet, en aquesta línia, una trobada entre formadors d'Argumenta de la UAB i la UPC (2007) i es prepara una I Jornada Interuniversitària Argumenta per a intercanvi d'experiències d'ús del material, que tindrà lloc a la UAB al llarg de la primera meitat de l'any 2008. Aquesta Jornada ha de servir per fer balanç de l'ús del material i apuntar línies de futur.

3) No s'ha de veure l'acabament del producte, d'altra banda, com el seu tancament a pany i forrellat. Tot i que s'ha vetllat perquè els continguts (o els hipervincles externs que el text conté, per exemple) tinguessin un grau d'obsolescència baix, es preveu recollir els suggeriments dels formadors i dels usuaris que ajudin a garantir la vigència del material, i que aquests suggeriments es puguin arribar a traduir en millores. El contingut d'Argumenta, doncs, d'acord amb la fluctuació textual que permet l'escriptura per a web, ha de ser modificable quan sigui imprescindible.

8. Des de quants llocs no s'ensenyava, per exemple, en una universitat, a fer un currículum? Es fa per iniciativa del professorat, de les biblioteques, de les oficines d'inserció laboral, de certs departaments, en determinades assignatures, etc.

9. Un dels exemples més notables d'aquests centres és l'Online Writing Lab (OWL) de la Universitat de Purdue, a Indiana (<http://owl.english.purdue.edu>).

4) L'ús més estès fins fa poc d'Argumenta, el que es produeix amb la versió per a entorn virtual d'aprenentatge, ha de ser objecte d'investigació i reflexió.¹⁰ Cal analitzar la idoneïtat de les eines dels campus virtuals utilitzats, i de l'ús que se'n fa, els rols adoptats pels formadors, la qualitat de les interaccions en els processos formatius i les fórmules de gestió d'aquestes interaccions, a fi de poder formular uns protocols d'ús per a aprenents i formadors que siguin, alhora, uns criteris transparents de qualitat per a les institucions que exploren Argumenta.

5) Un dels aspectes clau en què cal treballar també és el de les característiques que ha de tenir el formador d'Argumenta. Cal afavorir que els professors de llengua dels serveis tinguin experiència a gestionar processos de formació virtual, experiència a formar en els temes que tracta Argumenta (sobre els quals en molts casos no han fet mai docència) i, també, criteris per assumir els rols del formador virtual d'Argumenta (rols com el de «generador de les condicions per a l'aprenentatge» o el de «dinamitzador de la presència social dels aprenents» més que no, per exemple, el rol de «corrector de textos»). La formació de formadors i l'intercanvi d'experiències entre formadors es plantegen, doncs, com dos reptes decisius en el moment actual d'Argumenta.

6) Un altre dels reptes és l'obertura a la multiplicitat d'usos d'Argumenta, dins els acords dels serveis lingüístics per a la utilització del material i les condicions establertes per la llicència Creative Commons a què s'acull el producte.¹¹

Així, cal per exemple:

a) Obrir-se decididament a la possibilitat de fer-hi formació bimodal, mixta o *blended learning* (combinant el treball en presència amb el treball en absència). L'experiència de sessions presencials complementàries al treball virtual ha estat molt positiva, per exemple, al Servei de Llengües de la UAB.

b) Propiciar l'ús d'Argumenta o de determinades unitats del producte complementàriament, com a valor afegit, en altres cursos dels serveis lingüístics (en cursos de correcció de textos,

les unitats sobre diccionaris o sobre criteris de correcció i traducció; en cursos de llenguatge d'especialitat, la unitat sobre terminologia; en cursos de nivell superior de llengua catalana, la unitat d'argumentació, etc.).

c) Promoure l'ús d'Argumenta en formació que no depèn dels serveis lingüístics (per exemple, en la formació relacionada amb la inserció laboral que organitzen les universitats, amb unitats com les del currículum i l'entrevista de feina).

d) Promoure l'ús del programa com a eina per defecte dins els campus virtuals de les universitats, de manera que estigui sempre a l'abast de l'estudiant.

e) Utilitzar Argumenta des de la formació en altres llengües en el cas dels serveis lingüístics multilingües: si bé és un producte redactat majoritàriament en català, és vàlid per al treball de destreses lingüístiques en qualsevol idioma (per què no fer servir el material, doncs, en cursos d'escriptura científica en anglès, per exemple?).

f) Buscar la complicitat amb els sectors de la universitat que tenen relació amb els continguts tractats pel producte: les àrees d'innovació docent de les universitats, les àrees de suport psicopedagògic, les oficines d'inserció laboral, els centres d'acollida d'estudiants nous, etc.

g) Comptar amb el professorat universitari com a intermediari entre el servei lingüístic i l'estudiant i com a agent

10. El Servei de Llengües de la UAB analitza actualment una trentena d'accions formatives amb el material desenvolupades el 2006-2007, a partir de la interacció escrita, que es conserva a la plataforma virtual. Aquesta anàlisi generarà un informe per a la millora.

11. Aquesta llicència permet que qualsevol usuari pugui llegir i imprimir els continguts, difondre'ls pel mitjà que consideri més adient i utilitzar-los amb terceres persones (com a material de classe si és un professor, o una institució o una empresa dedicada). En castellà? Encara que sigui d'un llibre en castellà no es tradueix?

divulgador del material i, ahora, beneficiari directe de l'expansió de la seva utilització.

6) Cal una reflexió a fons, també, sobre la versió lliure d'Argumenta a internet, que inicialment es concebia com a promocional de la versió per a entorn virtual d'aprenentatge i que ara, en canvi, no se'n pot considerar en cap cas subsidiària. Amb realisme, aquesta versió es perfila com la materialització que serà més visitada d'Argumenta. Cal que els serveis lingüístics imaginin i gestionin nous usos del producte trencant la barreira sovint massa rígida entre les seves àrees de formació i assessorament, en què l'usuari faci servir la versió lliure d'Argumenta. Així, es podria oferir, per exemple, un servei de consultoria mentre les persones es formen autònomament en la versió oberta d'Argumenta; o un servei de correcció o supervisió dels productes finals (ressenyes, pòsters, currículums, articles, etc.) generats després de la consulta lliure d'Argumenta a internet per part dels estudiants. Formació o assessorament?

7) Un altre dels reptes d'Argumenta és reforçar la seva dimensió multilingüe, contribuir a estendre el que Cassany (2006) anomena la «lectura plurilingüe». El material es va projectar en català com a mesura de normalització de l'idioma en l'àmbit universitari entenent que Argumenta era un centre de suport a les necessitats lingüístiques i comunicatives que, com a tal, amb la seva extensió i plantejament, no existia: això feia preveure, precisament, que hi accedirien persones interessades en el contingut, amb indiferència de la llengua del material, i, per tant, que s'aproximarien a la llengua catalana persones que potser no ho haurien fet en altres circumstàncies.

El producte té, però, un vernís multilingüe deliberat que s'explica al projecte inicial, i diversos dels seus textos es presenten a l'estudiant en anglès i en diverses llengües romàniques amb la convicció que cal reflectir i naturalitzar l'experiència lectora multilingüe a què estan exposades quotidianament moltes persones i encara més els estudiants universitaris. El repte actual d'Argumenta és potenciar aquesta dimensió: s'estudia la possibilitat que algunes unitats del

material es puguin consultar també en basc, gallec, castellà i anglès.

8) Un altre dels reptes d'Argumenta és accentuar-ne la dimensió de «web social». Aquesta opció pot passar per potenciar el treball col·laboratiu dins els campus virtuals (amb eines com els wikis, per exemple), certament, però també per situar la versió a internet d'Argumenta en un portal més ampli, en un lloc dinàmic que depengui decisivament de les aportacions dels usuaris. El repte és, en aquest cas, molt gran: passar d'un material tancat (una lliçó que ensenya a produir un pòster per a un congrés, per exemple) a un altre que esdevingui una creació col·lectiva de progressiva conformació, un espai que els mateixos usuaris del producte voldrien millorar deixant-hi les seves produccions, empesos per la motivació de contribuir a la construcció d'un projecte col·lectiu. Argumenta seria, d'aquesta manera, un web en creixement permanent, sempre diferent de si mateix.

No s'ha d'oblidar que els estudiants universitaris necessiten consells i instruccions sobre les seves pràctiques discursives, com les que poden trobar actualment a Argumenta, però també autèntics bancs de produccions reals que els ajudin a realitzar les seves pràctiques (un banc de pòsters per a congressos, per exemple, on l'estudiant podria identificar el model que vol seguir en la creació del pòster que elabora).

9) Un altre repte d'Argumenta és obrir-se a l'especialització. Per la voluntat de fer un servei global a la universitat i la magnitud de l'empresa, el projecte va haver de fer un plantejament general de les necessitats que tractava. Seria interessant (en aquest espai més ampli on es podria inserir Argumenta a què ens referíem més amunt) atendre amb profunditat el llenguatge de cada disciplina i aprofundir en el fet que s'escriu i es llegeix diferentment a les diverses especialitats. Seria l'ocasió, indubtablement, d'introduir-se en gèneres universitaris més concrets, lligats a aquestes disciplines.

10) Argumenta és un producte fet «amb la tecnologia», però que no ha pretès mai que la tecnologia fos el seu centre,

perquè ha posat tot l'èmfasi en la selecció dels continguts i en els aspectes pedagògics i, en particular, en els aspectes pedagògics relacionats amb l'aprenentatge mediat per l'ordinador en un campus virtual. L'objectiu d'Argumenta va ser des del primer moment incorporar la tecnologia, però que aquesta fos gairebé invisible i, sobretot, que aquesta no pogués esdevenir una barrera per a l'usuari. L'avenç tecnològic rapidíssim, però, i les noves pràctiques de l'*e-learning*, fan que un altre dels reptes d'Argumenta sigui ara precisament continuar-hi alerta. Així, cal garantir que les innovacions tecnològiques més rellevants aplicades a l'ensenyament siguin conegudes pels formadors i els tècnics dels serveis lingüístics a fi que puguin trobar l'encaix adequat en el procés d'explotació del material.

Esperem que Argumenta, que es troba ara en el punt dolç de la seva utilització, pugui encarar amb èxit aquests i altres reptes i que continuï sent un punt de trobada i col·laboració entre els serveis lingüístics universitaris.

Bibliografia

- BATES, A. W. (Tony). *Cómo gestionar el cambio tecnológico*. Barcelona: Gedisa: UOC, 2001.
- Brunat, G.; MÁRQUEZ, C.; NUSSBAUM, L.; PRAT, M.; VILÀ, M. *La formació lingüís-*

tica a primer de Magisteri. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2006.

CASSANY, D. *Rere les línies: sobre la lectura contemporània*. Barcelona: Empúries, 2006.

ESTELLA, M.; FERRES, M. J.; CALM, M. «Espai europeu d'educació superior: llengua catalana i multilingüisme». *Llengua i Ús* (2005), núm. 33, p. 12-20.

GONZÁLEZ, J.; WAGENAR, R. [ed.]. *Tuning Educational Structures in Europe: informe final: fase uno*. Bilbao: Universidad de Deusto, 2003. [Projecte coordinat per les universitats de Deusto i Gröningen.] <<http://www.relint.deusto.es/TUNINGProject/index.htm>> [Consultat a internet el 7 d'octubre de 2007.]

MONEREO, C.; POZO, J. I. [ed.]. *La universidad ante la nueva cultura educativa: enseñar y aprender para la autonomía*. Madrid: Síntesis: Universitat Autònoma de Barcelona, 2003.

Serra, E. *Gestió d'un projecte de material didàctic per a Internet: Argumenta: comunicació universitària eficaç*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2002

